№ 232 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 21

1908

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 21 № 232

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՄԱՀՈՒԴԵՂԷՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Հեռախօս № 667 **Ս. Ս. ԳՈՒԼԵԱՆՑԻ** Ֆիր. գոյուԹ. ունի 1870 Թ.

Վասնայա փող., տուն Շաղինովի

Ստացված են մեծ քանակութեամբ Ռուսաստանի և արտասահմանի ամենալաւ գործարաններից ՄԱՀՈՒԴԵԱՑ ԳՈՐԾՈՒԱԾՔՆԵՐ տղամարդկանց հագուստի համար, ֆօրմեննի կտորներ բոլոր հաստատութիւնների համար, դիագօնալ, կաստոր, մահուդ, դրապ, և այլն: Նոյնպէս տաք վերմակներ բոլոր տեսակներից և ուրիշ շատ ապրանքներ:

Գները մատչելի են, առանց սակարկութեան:

(հ. կ. ե.) (առ.) 10—9

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երեքշաբթի, հոկտեմբերի 21-ին

ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏԻԿ ԸՆԵՐԱԿՑՈՒԹ.

Անդամների, փոխանդամների և նրանց ընտանիքների համար

կը ներկայացնէ

ՀԵՂԵՂ

Դրամա 3 արար. հեղ. Մ. Հալբէի

Մասնակցում են օր. Ադամեան, տ. տ. Մելիքեան, Յասմիկ, պ. պ. Աւետեան, Զարիֆեան, Յարութիւնեան և Վանշիր:

Սկիզբը երեկոյեան ժամը ճիշտ $8^1/_2$-ին:

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 18 հոկտեմբերի

Հայոց կաթողիկոսի ընտրութիւնը վերջնականապէս նշանակված է նոյեմբերի 30-ին:

Հաղորդում են, որ Ռուսաստանը գաղտնի դաշնակցութիւն է կապել Թիւրքիայի և Անգլիայի հետ:

Լեհական կօլօն հարցապնդում է ներկայացնում Դումային գեներալ-նահանգապետ Սկալօնի կարգադրութեամբ լեհական դպրոցները փակելու առիթով:

Պետերբուրգի քաղաքապետը 3000 րուբլու կամ 3 ամսվայ բանտարկութեան սպառնալիքով արգելել է թերթերին յօդուածներում նկատողութիւններ տպագրել Սերբիայի գահաժառանգի գալստի մասին՝ առանց ենթարկելու պալատական մինիստրի նախնական ցենզուրային: («Б.»)

—

Պետերբուրգ, 18 հոկտեմբերի

Մինիստրների խորհրդի նախագահը Պետական Դումայից պահանջել է վերադարձնել նոյեմբերի 9-ի օրինագիծը համայնքից դուրս գալու մասին: Օպպօզիցիան հակառակ է օրինագծի վերաքննութեանը: Ենթադրում են, որ կօնֆլիկտը հաւանական է:

Պետական Դումայի նախագահը Սիբիրից ստացել է հարիւրաւոր հեռագիրներ, որով աջակցութիւն են խնդրում: Խօմեակօվի պատասխանը կազմըված է չափազանց ջերմ արտայայտութիւններով: Նա խոստանում է աջակցութիւն ցոյց տալ կօնֆլիկտը խաղաղ կերպով լուծելու համար:

Ինչպէս հաղորդում են, Ռուսաստանը չի մասնակցի կօնֆերենցիային: Իզվօլսկու դիրքը ամրապնդվել է նորից: («К.»)

—

Պետերբուրգ, 19 հոկտեմբերի

Պետերհօֆում, Ֆէրմէրի պալատում, կայացաւ բարձրագոյն նախաճաշ, որին հրաւիրված էին սերբիական արքայազուններ՝ Գէօրգին և Ալէքսանդրը և սերբիական շքախմբի անդամները: Վերադառնալով Պետերբուրգ, Գէօրգի գահաժառանգը այցելեց մինիստրների խորհրդի նախագահ Պ. Ա. Ստօլիպինին: («Հ. Գ.»)

—

Պարիզ, 16 հոկտեմբերի

Մամուլի մէջ լոյս տեսան սենսացիօն մերկացումներ գերմանական Վիլհելմ կայսրի գործողութիւնների եղանակի մասին անգլօ-բուրական պատերազմի ժամանակ: Կայսրը քանիցս անգամ Բերլինի ֆրանսիական դեսպանին այնպիսի առաջարկութիւններ է արել, որոնք Անգլիայի վերաբերմամբ թշնամական բնաւորութիւն էին կրում: («Касп.»)

—

Լօնդօն, 16 հոկտեմբերի

Վիլհելմին վերագրվող մերկացումները անգլիական մամուլի մէջ հեգնական վերաբերմունք են միայն առաջ բերելու: Այդ տեսակ մանեօվրը անուանում են գռեհիկ ու անտակտ: («Касп.»)

—

Բերլին, 18 հոկտեմբերի

«Norddeutche Alg. Zeit.»-ը Վիլհելմ կայսրի խօսակցութիւնը գտնում է կօրրեկտ և ջանում է ապացուցել, որ նրա վարմունքը բնաւ պարսաւանքի արժանի չէ: («Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 19 հոկտեմբերի

Ամբողջ մամուլը և հասարակական շրջանները քննում են «Norddeutche Al. Zeit.»-ի յայտարարութիւնը, որ անսովոր սենսացիա առաջ բերեց:

Միջադէպը համարում են ծայրայեղ անարգանք. ամենուրեք ցաւակցութիւն են յայտնում յայտարարութիւնը հրատարակելու առիթով:

Մամուլը մատնանշում է, որ դժգոհութեան հիմնական պատճառ հանդիսանում է ամենից առաջ այն հանգամանքը, որ «Norddeutche Al. Zeit.»-ը շեշտում է, որ Թագաւորը յայտարարութիւնը արել է մասնաւոր անձերի առաջ, ինչպէս հաղորդեց «Daily Telegraph»-ը: Որովհետև հասարակութեան մէջ մեծ մասամբ չեն հաւատում, թէ պետական կանցլերը յիրաւի կայսրի նամակը կարդացել է, պաշտօնապէս դէպքերի իսկական ընթացքը պարզվում է այսպէս.

Կանցլերը Նօրդէրնում շատ զբաղված էր, երբ սեպտեմբերի սկզբին նրա ձեռքն ընկաւ անորոշ ձեռագիրը: Բիւլօվը այդ նամակը ուղարկեց քննութեան համար արտաքին գործերի մինիստրութեան: Ֆօն-Շէնը արձակուրդի մէջ էր, իսկ այն պաշտօնեան, որ քննեց ձեռագիրը, գտաւ, որ նրա բովանդակութիւնը կասկածանքներ չէ յարուցանում:

Պահպանողական լրագիրներից մինչև օրս խօսք չէ ասել միայն «Kruz Zeit.»-ը:

«Renich. Vestfaliche»-ն խօսում է կանցլերական ճգնաժամի եղերական պատմութեան մասին:

«Deutche Tag. Zeit.»-ը բացարձակ ասում է, որ Գերմանիան պետութեան սկզբնաւորութեան օրից հազիւ թէ աւելի ցաւալի միջադէպ ունեցած լինի, և կարծում է, որ հէնց գործի էութեան հետ ծանօթանալուց յետոյ, փոխանակ հանգստութեան, կասկածանք և դժգոհութիւն է տարածվում, հէնց այժմ կը շարունակվեն յարձակումներ տեղալ արտաքին քաղաքականութեան պատասխանատու ղեկավարութեան վրա:

«Post»-ը հնարաւոր է համարում կանցլերական ճգնաժամը, չը նայած նրան, որ Բիւլօվի հրաժարականի խնդրագիրը մերժվեց:

«National Zeit.»-ը միջնադէպը համարում է յամենայն դէպս ցաւալի և սոսկ ցանկանում է, որպէսզի այսուհետև Թագաւորի մասնաւոր քաղաքականութիւնը ոչ միայն կարողանայ (ազատագրված) գերմանական պետական քաղաքականութիւն կոչվել, այլև իսկապէս այդպիսին լինի:

Ազատամիտ մամուլը նոյնպէս դժգոհ է և խօսում է արտաքին քաղաքականութեան ղեկավարման խառնիփնթորութեան և մոլորութիւնների մասին, որոնք առաջ բերին խիստ ցաւալի զարմանք ու տարակուսանք: «Köln. Zeit.» ենթադրում է, որ իշխանութիւն կրողները արտաքին քաղաքականութեան մէջ պէտք է գործածեն նախահայեցողութիւն և սառն ինքնազսպում: «Ոչինչ աւելի վտանգաւոր չէ, —ասում է լրագիրը,—ինչպէս սաստիկ տաքարիւնութիւնը և իմպուլսիւնիզմը»: «Norddeutche Alg. Zeitung» միշաբաթեայ տեսութեան մէջ ասում է. «Յայտարարութիւնը ներկայացնում է միախմբումն այն յայտարարութեանց, որ կայսրը զանազան ժամանակներում անգլիական զանազան գործիչներին արել է պատահական խօսակցութիւններում: Քաղաքական անազնուութեան մեծ պաշար է հարկաւոր, որպէսզի կայսրին վերագրվեն մակիավէլական կողմնակի նպատակներ ներկայ քաղաքականութեան հարցերի հետ կապված, ինչպէս օրինակ ցանկանալ տապալել գոյութիւն ունեցող համաձայնութիւնները և խանգարել ընթացիկ բանակցութիւնները: Ռուսաստանի, Անգլիայի, և Ֆրանսիայի յարաբերութիւնները յանգում են նոր հիմունքների վրա, որոնց նշանակութիւնը այժմ չէ նուազել շնորհիւ պատմական յիշողութիւնների: Հրատարակումը նպատակ ունէր հարթել Անգլիայի հասարակական կարծիքի նախապաշարմունքները և մոլորութիւնները Գերմանիայի կայսեր անձնական վերաբերմամբ:

(«Հ. Գ.»)

—

Բէլգրադ, 18 հոկտեմբերի

Երիտասարդ-Թիւրքերի պարագլուխ Ահմէդ Ռիզա-բէյը առաւօտեան եկաւ և ընդունվեց մինիստր-նախագահից: («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պօլիս, 18 հոկտեմբերի

Ցեստադէմ տրամադրված երկրորդ պալատական զօրաբանակի առաջին փորձը՝ ընդդիմադրել նոր րէժիմին՝ լիակատար պարտութիւն կրեց: Տեղիս թղթակիցների՝ հեռագրով հաղորդած փաստը չափազանց ուշագրաւ է: Ճշգրիտ փաստերն այս են. Հիջազ ուղարկված երեք բատալիօնների 89 զինւորներ, իրանց օֆիցերների դրդմամբ, հրաժարվեցին հրամանը կատարել: Այս հանգամանքը պատճառ դարձաւ միւսների ճնշման: Այսօր, արշալոյսին, զինւորական մինիստրի կարգադրութեամբ, Սալօնիկից եկած երրորդ զօրաբանակի երեք բատալիօնները շրջապատեցին ապստամբներին զօրանոցի բակում: Երբ ապստամբները հրաժարվեցին անձնատուր լինել, եգերները առաջին անգամ համազարկ պարպեցին օդում, իսկ յետոյ, տեսնելով որ պաշարվածները յամառութիւնը շարունակում են, պարպեցին երկրորդ համազարկը, սպանելով երկուսին և վիրաւորելով վեցին: Այն ժամանակ պալատական գնդի զինւորները անձնատուր եղան և յանձնեցին դրդիչներին: Վերջիններս ձերբակալվեցին: Վաղը երեք պալատական գնդեր ուղարկվում են Հիջազ: («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պօլիս, 18 հոկտեմբերի

Երկար ընդդիմադրութիւնից յետոյ, սուլթանը զիջեց երիտասարդ-թիւրքերի կօմիտէտի ճնշմանը և ստորագրեց իր նախկին սիրելիների մասին կայացրած մահվան դատավճիռը, որոնք մեղադրվում են պետական դաւաճանութեան մէջ:

Ալբանացիների կլուբը յայտնել է Բարձրագոյն Դրանը և պետութիւնների ներկայացուցիչներին, որ ալբանացիները կը պաշտպանեն մինչև իրանց արեան վերջին կաթիլը հայրենիքի ամբողջութիւնը:

Լուրերին նայելով Թիւրքիան յարձակողական և պաշտպանողական գաղտնի դաշինք է կապել Անգլիայի հետ: («Кс.»)

—

Պարիզ, 18 հոկտեմբերի

Կ. Պօլսից հաղորդում են մի սենսացիօն տեղեկութիւն, որ իբր երիտասարդ-Թիւրքերի կօմիտէտին աջողվել է երևան հանել, որ սուլթանը և արտաքին գործերի մինիստր Թեֆֆիկ-փաշան գիտութեամբ նպաստեցին արտաքին բարդութիւններին, յոյս ունենալով րէակցիա առաջ բերել երկրում: Երիտասարդ-Թիւրքերը վճռել են սուլթանի ճակատագրի լուծումը վերապահել պարլամենտին: («Кс.»)

—

Բէլգրադ, 16 հոկտեմբերի

Տասնվեց հազար զինված ալբանացիներ օգնութեան եկան սերբերին: Սպասելով դէպքերի յետագայ ընթացքին, նրանք առ այժմ վրանների մէջ բանակ են դրել Հին Սերբիայում: («Касп.»)

—

Պարիզ, 16 հոկտեմբերի

Բօսնիայից ու Հերցեգօվինայից ստացված վերջին տեղեկութիւնների հիման վրա, «Temps»-ը իր առաջնորդող յօդուածում կարծում է, որ Բօսնիայում և Հերցեգօվինայում հաւանական է ապստամբութիւն պատահի, որը աջակցութիւն կը գտնի Չերնօգօրիայի, Սերբիայի, Իտալիայի և Ռուսաստանի կողմից և կարող է ամենածանր տպաւորութիւն թողնել Աւստրիայի վրա: («Б.»)

—

Աթէնք, 19 հոկտեմբերի

Ռուսաստանի, Ֆրանսիայի և Իտալիայի ներկայացուցիչները երէկ հաղորդեցին յունաց արտաքին գործերի մինիստրին պաշտօնական ձևով այն դեկլարացիայի բնագիրը, որ հոկտ. 15-ին այդ պետութիւնների հիւպատոսները արեցին Կանէայի կրէտական կառավարութեան: Այդ հիւպատոսները Կրետէի կառավարութիւնից ստացել են նման նօտաներ, որոնցով խնդրըվում է հովանաւոր-պետութիւններին խորագոյն շնորհակալութիւն յայտնել հոկտ. 15-ի հաղորդագրութեան համար: («Հ. Գ.»)

—

Սօֆիա, 18 հոկտեմբերի

Կառավարութիւնը վճռեց առևտրի և երկրագործութեան մինիստր Լեապչեվին Կ. Պօլիս ուղարկել օսմանեան կառավարութեան հետ՝ Բօլգարիայի անկախութիւն ընդունելու մասին՝ բանակցութիւններ վարելու համար: («Հ. Գ.»)

—

Բուդապեշտ, 18 հոկտեմբերի

Աւստրիական պատգամաւորութիւնը ընդունեց ծովային մինիստրութեան բիւջէն: Բոլոր աշխատանքներն աւարտելուց յետոյ նախագահը մատնանիշ արաւ նստաշրջանի պատմական կարևորութեան վրա և ասաց, որ բոլոր ազգութիւնների ներկայացուցիչները, չը նայած ներքին քաղաքականութեան տեսակէտից տարբեր տենդենցներին, միացան, որպէսզի հաւանութիւն տան Բօսնիան և Հերցեգօվինան միացնելու գործողութեանը. Նստաշրջանը փակվեց «կեցցէ կայսրը» ուրախագին բացագանչութիւններով: («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 18 հոկտեմբերի

«Cor. Bur.»-ին հեռագրում են Սօֆիայից, որ ժողովրդական ժողովի ցերեկվայ նիստում ագրարային խմբակի պարագլուխ Ստամբօլիյսկին իր 23 անդամների կողմից կարդաց Բօլգարիան անկախ հռչակելու դէմ կազմըված բողոքը: Բողոքը անկախ հռչակելը, որ եղաւ առանց ժողովի համաձայնութեան, համարում է սահմանադրութեան խախտում, որի համար մինիստրները պէտք է պատասխանատուութեան ենթարկվեն: Հռետորը յայտնում է, որ շուտով իր խմբակը խռովութիւն կը յարուցանէ: («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 18 հոկտեմբերի

Լրագիրները հաղորդում են, որ Թագաւորական պալատում մի անանուն նամակ է ստացվել, որով յայտնվում է եթէ Սանդանսկուց բղխող ինչ-որ դաւադրութեան մասին, որ ուղղված է բօլգարական Թագաւորի դէմ: Նկատի առնելով այդ հանգամանքը, լրագիրներից մինի ասելով, խիստ քննութիւն է սկսված ոստիկանութեան մինիստր Տակէվի ղեկավարութեամբ: («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 18 հոկտեմբերի

Ցերեկվայ ժամը 5-ին Բուդապեշտից եկաւ Ֆրանց-Յօսէֆ կայսրը: Կայարանում ուրախագին ընդունեցին նրան քաղաքային ինքնավարութեան ներկայացուցիչները: Քաղաքապետը արտասանեց մի ողջունի ճառ: Կայարանից մինչև Շէնբրունի ղղեակը ամբողջ ճանապարհին երկշարք կանգնած էին զօրքերը, դպրոցների սաները և հասարակութիւնը: Բոլորը ցնծութեամբ ողջունում էին կայսրին: Քաղաքը զարդարված է դրօշակներով: («Հ. Գ.»)

—

Բուդապեշտ, 18 հոկտեմբերի

Երբ ունգարական պատգամաւորութիւնը լիակատար համամտութիւն երևան հանեց երկու պատգամաւորութիւնների վճիռների մէջ, նստաշրջանը փակվեց ի պատիւ Թագաւորի և կայսրի արտասանած ցնծագին բացագանչութիւններով: («Հ. Գ.»)

—

Սօֆիա, 18 հոկտեմբերի

Ինչպէս հաղորդում է Բօլգարական Հեռագրական Գործակալութիւնը, զինւորական մինիստրը հեռագրով պատուիրել է արձակել քննութեան տակ գտնվող պահեստի զինւորներին: («Հ. Գ.»)

—

Բուդապեշտ, 18 հոկտեմբերի

Աւստրիական պատգամաւորութիւնը ընդունեց զինւորական մինիստրութեան արտակարգ նախահաշիւը: («Հ. Գ.»)

—

Բերլին, 18 հոկտեմբերի

«Norddeutche Alg. Zeit.»-ի յօդուածը բաժանվում է փողոցներում իբրև լրագիրների յաւելուած: Կայսրը ցերեկով այցելեց պետական կանցլերին: («Հ. Գ.»)

—

Պարիզ, 18 հոկտեմբերի

Վախճանվեց Պետերբուրգի ֆրանսիական զինւորական գործակալ գեներալ Մուլէնը: («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 18 հոկտեմբերի

«Times»-ին հաղորդում են Պէկինից, որ Չինաստանը եղած փաստ ընդունեց չինական զօրքերի Իւննանից Տօնկին ներս խուժելը և ֆրանսիական օֆիցերի ու 7 զինւորների սպանութիւնը: Կայսերական հրովարտակով 3 հոգի դատարավում են գլխատման, 7-ը՝ բանտարկութեան, աքսորի կամ թէ ընդմիշտ ծառայութիւնից արձակման: («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 18 հոկտեմբերի

Սերբիական գահաժառանգը օգոստափառ եղբօր հետ նախաճաշեց Մեծ Իշխան Պետր Նիկօլաևիչի մօտ: Ցերեկով գահաժառանգն այցելեց Մեծ Իշխաններին, մինիստրների խորհրդի նախագահին, պալատի մինիստրութեան գործերի ժամանակաւոր կառավարչին, արտաքին գործերի, զինւորական մինիստրներին, գլխաւոր շտաբի կառավարչին և Անտօնիյ միտրօպօլիտին: («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 18 հոկտեմբերի

Ֆրանսիական դեսպանի բողոքի համաձայն, Աւստրիան վերադարձրել է իր գրաւած 26 թնդանօթները, որոնք ուղարկված էին Ֆրանսիայից Սերբիա: Թնդանօթները կուղարկվեն ուրիշ ճանապարհով: («Кс.»)

—

Բուդապեշտ, 16 հոկտեմբերի

Ուսկիւբից հաղորդում են, որ մակեդօնական յեղափոխական կօմիտէտը Ֆերդինանդ Թագաւորին դատապար-

տել է մահվան։ Շարժառիթը այն է, որ Բօլգարիան անկախ յայտարարելիս նա ղեկավարվել է բացառապէս դինաստիական նկատումներով։ («Касп.»)

—

Պետերբուրգ, 18 նոյեմբերի

Պետական Դումայի նախագահը սերբիական ժողովրդական սկուպշչինայի նախագահին ուղարկեց հետեւեալ հեռագիրը. «Սլաւօնական աշխարհի այժմեան դէպքերի առիթով ես բազմաթիւ հեռագիրներ եմ ստացել Սերբիայից։ Ձեր միջոցով ծանր փորձութիւնների տարեշրջանին եղբայրական ողջոյն ենք ուղարկում սկուպշչինայի ձեր ընկերներին և հեռագիրներ ուղարկողներին։ Հաստատապէս հաւատում ենք, որ ներկայումս մեզ և սլաւօնական հանուր աշխարհն յուզող միջազգային հարցերի խաղաղ լուծումը լաւագոյն կերպով կապահովէ մեզ թանգագին սլաւօնականութեան անցեալը և ապագան։ («Հ. Գ.»)

—

Պարիզ, 16 նոյեմբերի

Դումայի հարցապնդումը այստեղ զանազան խօսակցութիւնների ու ընպասելիքների տեղիք է տալիս։ Այն համոզմունքն են յայտնում, որ Ռուսաստանի քաղաքականութեան մէջ բալկանեան հարցի նկատմամբ մօտ ժամանակներս փոփոխութիւն կը լինի։ («Касп.»)

—

«Սաբահ» լրագիրը հերքում է մամուլի մէջ լոյս տեսած այն լուրերը՝ թէ իբր հայկական կոմիտէտը առաջարկել է մեծ վեզիր Քեամիլ փաշային, Բօլգարիայի հետ պատերազմելու դէպքում, 40,000 կամաւոր հայ կռւողներ և 2 միլիօն ֆունտ ստերլինգ կոմիտէտի միջոցներից։ «Սաբահը» ասում է, որ այդպիսի առաջարկ երբէք տեղի չէ ունեցել։

—

«Баку» լրագրին հեռագրում են Կ. Պօլսից.

Արժանահաւատ աղբիւրներից ստացված տեղեկութիւնների հիման վրա՝ «Թանին» լրագիրը հաղորդում է, որ, Ատրպատականում թիւրքերի կրած վնասների պատճառով, Թիւրքիան շուտով մտադիր է գրաւել Ատրպատականը։ Այդ մասին իբրև թէ արդէն հարկաւոր քայլերն արված են Թեհրանում։

—

Քիշնեվ, 19 նոյեմբերի

Խոտինի մօտ կողոպտեցին պօստը և յափշտակեցին 79,700 րուբլի։ Սպանվեցին կառապանը և մի պահակ, վիրաւորվեցին պօստատարը և երկու պահակներ. սպանվեցին երեք ձիեր։ Կասկածով ձերբակալված են երկու մարդ։ Յարձակմանը մասնակցում էին 8 հոգի։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 17 նոյեմբերի

«Нов. Русь» լրագրի ասելով, Թիւրքիան, Աւստրիայի և Գերմանիայի համաձայնութեամբ, կը գրաւի Ատրպատականը։

«Вечеръ» լրագրի մէջ Ի. Տաբուրնօն, յայտնում է, որ հակասերբիական յօդուածները Մենշիկօվը «Нов. Вр.»-ի մէջ գրել է Աւստրիայից խոշոր վարձատրութիւն ստանալուց յետոյ։

Սև-հարիւրեակային «Голосъ Правда» լրագիրը հաղորդում է, որ բարձր շրջաններում ձեռքից ձեռք է անցնում մի պամֆլետ Պ. Ա. Ստօլիպինի մասին, որտեղ գրված է, որ նա պրեմիէր մնալով՝ նշանակվում է պաշտպանութեան խորհրդի նախագահ և, զօրքի վրա յենվելով, մասսօնների աջակցութեամբ, զինուորական մինիստր նշանակվող Գուչկօվի հետ միասին, երիտասարդ թիւրքերի եղանակով պետական յեղաշրջում պիտի անէ ներկայ պետական կազմը փոխելու համար։ Սև-հարիւրեակայինները այդ բանը գտնում են շատ սրամիտ։ («Б.»)

—

Պետերբուրգ, 16 նոյեմբերի

Նաւթարդիւնաբերութեան վրա հսկելու նպատակով մտադրութիւն կայ Բագւում յատուկ վարչութիւն հիմնել լեռնային վարչութիւնների լիազորութիւններով։

Երկրորդ Պետական Դումայի անդամ սօցիալ-դեմօկրատ Լոմտատիձէն, որ ներկայումս գտնվում է Սեւաստօպօլի բանտում, հիւանդացել է սուր տուբերկուլեօզով։ Նրա կոկորդից արիւնհոսութիւն է սկսվել։

Մի խումբ պատգամաւորներ ունկնդրութիւն են խնդրում Թագաւոր Կայսրի մօտ՝ միջնորդելու, որպէսզի Սերբիային աջակցութիւն ցոյց տրվի։

Բէլգրադի ռուսաց դեսպանի ամուսինը սահմանագլխի վրա իր ամուսնու ներկայութեամբ ենթարկվել է ամենակոպիտ խուզարկութեան աւստրիական մաքսային պաշտօնեաների կողմից։ («Б.»)

—

Պետերբուրգ, 16 նոյեմբերի

Երէկ Պետերբուրգի քաղաքապետը, մանիֆեստացիաներից խուսափելու նպատակով, կարգադրեց կայարանի բէջավայրից հեռացնել հանդիսականներին, սերբիական գաղութի ներկայացուցիչներին և Դումայի պատգամաւորներին, որոնք հաւաքվել էին դիմաւորելու սերբիական Գեօրգի արքայորդուն։

Հոկտեմբերեանները մտադիր են առաջարկել, հոկտեմբերի 17-ը յաւերժացնելու համար, Դումայի դահլիճում զետեղել մի տախտակ մանիֆէստի բնագրով։ Աջակողմեանները, ինչպէս հաղորդում են, այդ առաջարկին միացնում են և իրանցը, այն է՝ նրա կողքին զետեղել նաև յունիսի 3-ի մանիֆէստի բնագիրը։

Սերբիական սկուպշչինայի անունից նրա նախագահը հեռագրում է Խոմեակօվին ու Պետական Դումայի պատգամաւորներին.

«Սերբիական ժողովուրդը, արտայայտելով Բօսնիայի ցանկութիւնը, բողոքում է նրան Աւստրիային միացնելու համար։ Սերբիան յոյս ունի, որ սահմանադրական Ռուսաստանը չի թոյլ տայ՝ հին դիպլօմատիայի կատարած սխալը կրկնել և ռուս ժողովուրդը կպաշտպանի Հերցեգովինան և չի մատնի սերբերին սարկացման։ Ժողովուրդը պատրաստ է ընկնել ազատութեան կռւում։ Կեցցեն Կայսրը, Դուման և ժողովուրդը»։ («Каспій»)

—

Պետերբուրգի դիպլօմատիական շրջաններում հիմնաւորվում են, կարծես, այն լուրերը, որ իբր բալկանեան հարցերը լուծելու նպատակով սպասվող կօնֆերենցիան չի կայանայ։ Գոնէ այդ մասին խօսում են հաստատ կերպով։

—

Բերլին, 16 նոյեմբերի

«Berliner Tageblatt» լրագիրը յայտնում է, որ Ռուսաստանի յոյսերը՝ բարձրացնել իր վարկը Բալկաններում Սերբիային և Չերնօգօրիային հողային կօմպենսացիա տալու միջոցով խախուտ են։

Աւստրիան չի թոյլ տայ այդ ձևով վարձատրել Սերբիային, իսկ Գերմանիան էլ կը պաշտպանի Աւստրիային։ («Кс.»)

—

Թեհրանից հաղորդում են «Баку» լրագրին, որ Մարանդայում տարածում են միտումաւոր լուրեր, որոնց համաձայն՝ իբր պարսկական ազատագրական շարժման գաղտնի խրախուսողները հայերն են։

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

—

Մօտ ժամանակներս Ռուսաստանի և Անգլիայի ճնշման տակ շահը հրատարակել է մի դաստխատ՝ սահմանադրութիւնը վերականգնելու և մէջլիսը հրաւիրելու մասին։

«Р. С.» լրագրի թղթակցի ասելով, այս դաստխատը ոչ միայն թերահաւատութեամբ է ընդունվել, այլ և դժգոհութեամբ։

Ի միջի այլոց, Նեջեֆի մուջտեհիդները, կարդալով դաստխատը, իրանց բացասական վերաբերմունքն են արտայայտել շահին ուղղած նամակով կառավարութեան քաղաքականութեան վերաբերմամբ։

Այդ նամակը մօտաւորապէս հետեւեալ բովանդակութիւնն ունի։

«Ուղղափառ հաւատի հերձուածող (մենք քեզ շահ անուանել չենք կարող)։

«Դեռևս քո հանգուցեալ հայրը, գթաշարժված պարսկական ժողովրդի թշուառութիւններից և կամենալով վերացնել այն բռնութիւնն ու անօրէնութիւնը, որ դարեր շարունակ իշխում է հայրենիքում, ժողովրդին սահմանադրութիւն շնորհեց, որի մէջ մեր սրբազան կրօնի ոգուն հակառակ ոչինչ չը կար։

«Մենք յուսով էինք, որ դու, գահ բազմելով, նոյնպէս սրբութեամբ կը պահպանես այդ քնքուշ ծաղիկը, որ տառապող ժողովրդին հանգստութիւն և բարգաւաճութիւն պէտք է բերէր, և քեզ ընդունեցինք օրինական գահաժառանգ։

«Բայց քո թագաւորութեան հէնց առաջին օրերից, երբ դու, մոռանալով քո խոստումը, երդումները, սկսեցիր դաւեր լարել սահմանադրութեան դէմ, մենք հասկացանք, որ սաստիկ սխալված ենք եղել։ Դու ջանքեր գործ դրիր մեզ զէնք դարձնելու քո ձեռքում մէջլիսի դէմ, դու փորձեցիր մեզ կաշառել, որպէսզի ընդունենք և հաստատենք քո մշակած և ի վնաս ժողովրդի «կանուն-էսասին» (հիմնական օրէնքները)։ Մենք լսեցինք, որ դու քո մերձաւորներից մէկին նորից ես ուղարկել մեզ կաշառելու։ Բայց զուր աշխատանք է։ Մենք ժողովրդի բարօրութիւնը գերադասում ենք քո զզուելի ոսկուց։

«Այժմ դու օտարերկրացիների ազդեցութեամբ հրատարակել ես նոր դաստխատ, իբր թէ սահմանադրութիւնը վերականգնելու մասին։

«Այդ դաստխատում, որը գրել է իր հոգին փողով քեզ վաճառող մի մուջտեհիդ, ուրեմն և սատանայի ներկայացուցիչ, սրբազանի կրօնի թշնամի, դու յիշեցնում ես դեռ կրօնի ու շարիաթի մասին։

«Որովհետև ժողովրդի չափով և Ալլահի հրամանով մենք կոչված ենք պաշտպանելու շիիթիզմի և այդ կրօնը դաւանող ժողովրդի շահերը, ուստի յայտնում ենք քեզ. քո ցուցմունքները շարիաթի և կրօնի վերաբերմամբ ամենագռեհիկ խաբէութիւն է, որով դու ուզում ես խաբել տգէտ ժողովրդին։ Դու, սահմանադրութիւն չը տալով, ժողովրդին պահելով նախկին բռնակալութեան մէջ, հանդիսանում ես սրբազան կրօնի հերձուածող, իսկ քո ձգտումով վաճառել երկիրը օտարերկրացիներին՝ ուղղակի դաւաճան։ Այդ պատճառով «կրօն» և «շարիաթ» բառերը քո բերանում ուղղակի պղծումն են այդ սրբազան խօսքերի, ինչպէս որ աղօթքը՝ գողի բերանում»։

Ապա բացատրելով որ սահմանադրութիւնը դէմ չէ շարիաթին՝ աւելացնում է. «Ադաբինի անդամներից մի քանիսը գտնվում են արդէն քո թագաւորութեան սահմաններում, և եթէ կը դանդաղես (սահմանադրութիւն տալը և իսկական դաստխատ հրատարակելը) մենք ամենքս կը գանք Պարսկաստան և սրբազան պատերազմ կը հրատարակենք։ Իմացիր, որ ամբողջ մահմեդականութիւնը կը հետևի մեզ։

«Մենք երդուել ենք այդ բանում։ Մենք կը կատարենք այդ։

«Ադաբինի լիազօր Մամադ-Քեազըմ Խօրասանի»։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

V

Սիւրժէր, 14 նոյեմբերի

Ինձ շատ հետաքրքրում էր ֆրանսիական գաւառը, ֆրանսիական գիւղական աշխարհը։ Եւ ես ուրախ եմ, որ առիթ ունեցայ գաւառական մի անկիւն ուսումնասիրել մի որոշ չափով։

Պարիզից ճանապարհ ընկայ կոնգրէսի ութ անդամների հետ միասին։ Մենք աշխատեցինք ծանօթանալ միմեանց հետ և լինել փոխադարձօրէն օգտակար մեր տեղեկութիւններով։

Ճանապարհորդներից երեքը դանիացի էին՝ պրօֆեսոր Բօննեսէն և ինժեներ Ֆօյխտ իր կնոջ հետ միասին, երկուսը բաւարացի՝ գարեջրագործարանի տէր Վիլման իր կնոջ հետ, մի լիւքսեմբուրգցի՝ Ֆլամման, որ Լիւքսեմբուրգի կենտրոնական կաթնարանի դիրեկտորն է, մի աւստրիացի՝ Կայզեր իր կնոջ հետ, և վերջապէս տողերիս գրողը։

Դանիացիները շատ հետաքրքրվում էին ամեն բանով, բայց չէին կարողանում խօսել, որովհետև չը գիտէին ուրիշ լեզուներ։ Նրանք փորձում էին ֆրանսերէն բառեր արտասանել, բայց յաճախակի լռում էին։

Լիւքսեմբուրգցին ծանօթացնում էր մեզ իրանց երկրի հետ։

— Մենք մեր երկրում զօրք չունենք,— ասում էր նա,— մեր զինուորների թիւն է 300 հոգի ընդամենը։ Մենք պատերազմական վտանգներից ազատ ենք, որովհետև պետութիւնները երաշխաւորել են մեր անկախութիւնը։

— Որքա՞ն բնակիչ ունի ձեր երկիրը,— հետաքրքրվեցինք մենք։

— Ընդամենը 230,000 հոգի։ Երկիրը գտնվում է Ֆրանսիայի, Բելգիայի և Գերմանիայի միջև։ Դքսութիւն է։ Մենք զօրք չունենք և մեր ունեցածը ծախսում ենք կրթութեան և կուլտուրայի վրա։ Ունենք չորս մինիստր՝ ներքին գործերի, արդարադատութեան ու երկրագործութեան, ֆինանսների և հասարակական աշխատանքների։

Մեզ ուղեկցում էր նաև յատուկ մի անձն Բիլօ անունով, որ պէտք է տար մեզ դիւրութիւններ ճանապարհորդութեան ժամանակ։

Մենք անցնում էինք մի շարք գիւղերի մօտով։ Մեծ կալուածներ չէին երևում հօրիզօնում։

— Մենք չունենք մեծ կալուածատէրեր —բացատրում էր Բիլօն,— բայց կարողանում ենք խոշոր արդիւնագործութեան առաւելութիւնները ձեռք բերել հաւաքական ոյժերով, կօօպերացիաների միջոցով։ Մանաւանդ հարուստ են ընկերութիւններով այն գաւառները, ուր որ այժմ գնում ենք։

Ֆրանսիական գիւղերը բաւական բազմամարդ են։ Գիւղացիները ապրում են գիւղում և այդտեղից գնում իրանց հողաբաժինները մշակելու։

Կան և առանձին դաստակերտներով ագարակներ, բայց ոչ մեծ թւով։

Հին համայնական հողատիրութեան հետքերը մնացել են գիւղերում։ Իւրաքանչիւր գիւղացու հողաբաժինները չեն հաւաքված միասին և միացված, այլ ընկած են զանազան տեղերում։

Ձը կայ և պարտաւորիչ ցանքս գիւղական հողի այս ու այն մասում։ Ով ինչ ուզում է ցանում է իր հողի վրա, առանց հաշւի առնելու հարևանի գիտաւորութիւնները։ Եւ այդ պատճառով միմեանց կողքի տեսնում էք ցանված աշնանացան, գարնանացան և մարգագետին։ Ցանքսերից աչքի են ընկնում ճակընդեղ մեծ քանակութեամբ, հացաբոյսեր, գետնախնձոր, կաղամբ, կարտոֆիլ, գդում, սիմինդր, կանչեղէն, առւոյտ և բանջարանոցի բոյսեր։

— Մեզանում գիւղացիները մինչև վերջին ժամանակներս պահանջում էին, որ ցանքսը լինի պարտաւորեալ,— նկատեց լիւքսեմբուրգցին,— բայց վերջ ի վերջոյ տուին իւրաքանչիւրին կատարեալ ազատութիւն։

Ժամը 4-ից անց հասանք Նիօր քաղաքը։

Մեզ դիմաւորեց և ողջունեց կաթնարանների կենտրոնական միութեան նախագահը՝ Դիլօ (Disleau)։

— Նախ քան կը գնանք քաղաքը,— յայտնեց նա,— ես ձեզ այստեղ, երկաթուղու կայարանում, կը ծանօթացնեմ այն վագօնների հետ, որոնցով մենք ապահով կերպով ուղարկում ենք մեր ապրանքը Պարիզ։

Նա մեզ ցոյց տուեց վագօն, որ ցրտացվում է սառուցով։

Վագօնը ներկված է սպիտակ գոյնով, որպէսզի զատվի ուրիշներից։

Վագօնի երկու կողմից վերևում շինված են մետաղեայ պահեստներ, որտեղ ածում են սառոյց։ Օդը, պաղելով, իջնում է ներքև և ցրտացնում ամբողջ վագօնի ներսը։ Այդ պահեստների տակ կարգ-կարգ դրված են տախտակներ, որոնց վրա զետեղում են իւղի կտորները զամբիւղների մէջ։

— Այժմ ուղարկում ենք ամեն օր երեկոյեան դէպի Պարիզ վեց վագօն իւղ, որը հասնում է այնտեղ գիշերով կամ առաւօտը բոլորովին սառն դրութեան մէջ։ Վագօնները բեռնում ենք մօտաւորապէս 2000 քիլօ ապրանքով (120—125 փութ)։ Իւղի իւրաքանչիւր կտորը կշռում է 10 քիլօ (մօտ 24 ֆունտ)։

Վագօնը տեսնելուց յետոյ գնացինք քաղաք։

Նախագահը տուեց տեղեկութիւններ իրանց քաղաքի մասին։

Նիօրը ունի 23,000 բնակիչ, արական և իգական լիցէյներ, ժողովրդական դպրոցներ և տեղական բաւականին մեծ շուկայ։ Քաղաքը վեց տարուց ի վեր լուսաւորվում է էլեքտրականութեամբ։ Փողոցները սալայատակված են։

Ուսանելի էր իմանալ այս բոլորը։

Հիւրանոցում իջնելուց յետոյ մենք ցանկութիւն յայտնեցինք տեսնել Նիօրի հին ամրոցը, որ պարունակում է իր մէջ ազգագրական թանգարան։

— Այստեղ հաւաքված է այն բոլորը, ինչ որ կապ ունի տեղական ժողովրդի և նրա առտնին կեանքի ու զբաղմունքների հետ։ Այստեղ է և հին ժամանակից մնացած մի մեծ արխիվ։

Թանգարանը ուսանելի է։ Այնտեղ շինված են մարդկանց խրտուիլակներ տեղական զգեստներով, հանդէս են դրված անօթեղէն, գիւղատնտեսական և տնայնագործական գործիքներ և ուրիշ իրեր։

Ամրոցի վերևի սենեակը նշանաւոր է ի միջի այլոց նրանով, որ երբ հանդիպակաց անկիւններից խօսում են մարդիկ, նրանց ձայնը բոլորովին լսելի է լինում միմեանց։

Հետեւեալ առաւօտ ժամը 5-ին մենք ուղևորվեցինք դէպի գիւղերը։

Մութ էր, երբ ճանապարհ ընկանք։ Շուտով լուսացաւ և մենք սկսեցինք դիտել շրջակայքը։ Մենք անցանք մի քանի գիւղերով, մինչև հասանք Քրէշ գիւղը, որտեղ շինված է համայնական կաթնարան։

— Որքա՞ն անձ է մասնակցում ձեր ընկերութեան։

— Մօտ հազար անձ թէ Քրէշից և թէ մերձակայ գիւղերից։ Մասնակցողների իրաւունքները հաւասար են։ Զուտ արդիւնքը բաժանվում է, բացի մի որոշ տոկոսից, որ թողնվում է իբրև պահեստադրամ։

— Որքա՞ն կաթ ունէք տարեկան և ի՞նչքան իւղ էք ստանում։

— Օրական ունենք աւելի քան 10,000 լիտր կաթ և մօտ 500 քիլօ իւղ։ Վերջին հաշւետարում մենք ունեցանք 3,719,805 լիտր կաթ և ստացանք 197,952 քիլօ իւղ։

Դա, ինչպէս տեսնում էք, շատ մեծ թիւ է և նշանակում է կաթնարանը տարեկան ընդունում է տարեկան 223,168 փութ կաթ և պատրաստում է մօտ 11,877 փութ իւղ։

Եւ կարևոր է նկատել այն, որ այստեղի կաթը շատ թանձր է և իւղալի, այնպէս որ մի փութից ստացվում է աւելի քան 2 ֆունտ իւղ։

— Իսկ ի՞նչքան օգուտ է մնում իւրաքանչիւր լիտր կաթից։

— 12—14 սանտիմ։

Դա նշանակում է, որ ռուսական մի ֆունտ կաթը տալիս է 2 կոպէկ օգուտ։ Ի հարկէ այդպիսի օգուտ ստացվում է այն պատճառով, որ Պարիզում իւղը թանգ արժէ և այստեղի կաթնարանները ծախում են իւղը —մեր հաշւիներով— ֆունտը 45 կոպէկով։

— Միևնոյն ժամանակ սերքաշ կաթը վերադարձվում է գիւղացուն խոզերին կերակրելու համար։

Քրէշի կաթնարանը նայելուց յետոյ գնացինք տեսնելու Էշիրէի կաթնարանը և յետոյ նստեցինք երկաթուղի մինչև Սիւրժէր աւանը, որտեղ կայ նոյնպէս մի խոշոր կաթնարան, մի գործարան կաղէին պատրաստելու համար և մի կաթնատնտեսական դպրոց։

Ես չեմ նկարագրում գործարանները և նրանց առանձնայատկութիւնները, թէև կան մի քանի կատարելագործութիւններ, որոնց մասին արժէր խօսել։

— Որքա՞ն է համայնական կաթնարանների թիւը,— հետաքրքրվեցինք մենք։

— Հարիւր տասնչորս։ Եւ նրանք բոլորը համախմբվելով կազմում են մի միութիւն, որը աշխատում է ամեն տեսակ դիւրութիւններ տալ կաթնարանի անդամներին։

Իւրաքանչիւր ընկերութիւն ունի իր կանօնադրութիւնը, որի հիման վրա նա կազմում է վարչութիւն և բիւրօ։

— Կաթնատնտեսութիւնը և կօօպերացիան մեզ ազատեցին անտեսական ճգնաժամից և անկումից։

Այդպէս սկսեց իր ճառը ծերունի սենատօր Րուվիէն, որ մեզ ընդունեց Սիւրժէրում։

— Մենք այստեղ պարապվում էինք խաղողի մշակութեամբ և գինեգործութեամբ, —շարունակեց նա։ Երբ օիդիում հիւանդութիւնը մի քանի տարիներ շարունակ փչացրեց խաղողի պտուղները, ես բերել տուի ամերիկական վազեր, որոնք աւելի քիչ են վնասվում օիդիումից. բայց ամերիկական վազերի հետ եկաւ և ֆիլօկսերան, որը վերջնականապէս վնասեց մեր տեղական վազերին։ Այժմ այգետէրերի մի մասը վերականգնում է իր այգիները ամերիկական վազերի միջոցով. բայց մենք կարօտ էինք աւելի արագ օգնութեան։ Եւ դիմեցինք կաթնատնտեսութեան։ Փորձը դուրս եկաւ աջող և վերածվեց մի խոշոր գործի, որը աւելի ապահով է և շատ միլիօնների օգուտ է տալիս մեր ժողովրդին։ Նա ապագայում աւելի ևս կը զարգանայ և նոր համախմբումներ կը գրաւէ դէպի մեր միութիւնը։

Պատկառելի ծերունին, որ պետական գործողներից մէկն է, մեծ հաւատով է նայում գիւղատնտեսական կօօպերացիաների վրա։

Րուվիէն առաջնորդեց մեզ մինչև կաթնատնտեսական դպրոցը, որտեղ աւելի մանրամասն բացատրութիւններ տուին դիրեկտոր Դօրնի և ուսուցիչ Դէբ։

Դպրոցը միայն երեք տարի է, որ գործում է։ Նա պետական է։ Դասընթացքը մի տարով է կամ աւելի կարճ։ Աշակերտների թիւը մօտ 15 է։ Աշակերտները գործնականապէս պարապվում են Սիւրժէրի համայնական կաթնարանում, իսկ թէօրիան լսում են դպրոցում։ Աշակերտների մէջ անցեալ տարի եղել են նաև մի քանի օտարազգիներ։

Սիւրժէրով վերջացրինք մենք մեր ճանապարհորդութիւնը։

Մեզ, կօնգրէսի անդամներիս ընդունում էին ամեն տեղ սիրալիր կերպով և տալիս ցանկացած բացատրութիւնները։

Սիւրժէրից ճանապարհորդների մի մասը գնաց դէպի Բօրդօ, իսկ միւսներս պատրաստված ենք վերադառնալ Պարիզ։

Սիւրժէրում նայեցինք պատմական մնացորդները և հին ժամանակից մնացած եկեղեցին, որը հինգ դար գոյութիւն ունի։ Նրա քանդակների և զարդերի մի մասը յիշեցնում են Անիի զարդերը։

Վաղը առաւօտ կը լինենք Պարիզում։

Ա. Քալանթար

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

—

Կովկասի Փոխարքան համապատասխան գտաւ ամենայն հայոց վեհափառ կաթողիկոսի ընտրութեան ժամանակ ղեկավարվելու համար Անդրկովկասի նախկին կառավարչապետ գեներալ-ադիւտանտ Նէյդգարդի հաստատած կանօնների §§ 23, 25, 26 և 27 փոփոխել հետեւեալ ձևով.

§ 23. Ընտրութիւնը կատարվում է գաղտնի ձայնատւութեամբ ստորև յիշատակած կարգով։

§ 25. Կանդիդատի անունը տալու ժամանակ նրա քուէարկութիւնը կատարվում է քուէներով, ըստ որում ներկայ եղողներից իւրաքանչիւրը, որ ընտրելու իրաւունք ունի, իր քուէն ստանում է ժողովում նախագահողի ձեռքից։ Քուէարկութիւնը կատարվում է՝ սկսած աշխարհական պատգամաւորների կրտսեր անդամից, կարգով, մինչև աւագ անդամը։

§ 26. Քուէարկվող կանդիդատը քուէարկութեանը չէ մասնակցում։

§ 27. Ամեն մի թողած քուէի մասին սինօդի պրօկուրօրը նշանակում է ընտրողական ցուցակում թողած անձի ազգանուան դիմաց։ Երբ բոլոր ներկայ եղողները քուէներ կը ձգեն, ցուցակը ներկայացվում է ժողովի նախագահին, որ մէկիկ-մէկիկ համարելով ընտրողական և ոչ ընտրողական քուէները, գրում է նրանց թիւը § 2 ընտրողական ցուցակի համապատասխան գլուխներում՝ կանդիդատի անուան դիմաց։ («Кавказъ»)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

—

Երկրորդ նիստը բացվում է ժամը 11 և 4 րօպէին։ Նախագահում է իշխ. Վօլկօնսկին։ Կարդացվում է օրակարգը։

Նորընտիր պատգամաւորները ստորագրում են հանդիսաւոր երդումը։

Դուման անցնում է քարտուղարի օգնականի ընտրութեանը, հրաժարված Միկլիկօվի փոխարէն, և դումայական մշտական մասնաժողովներ հաստատելու հարցին։

Ֆինանսական մասնաժողովի ընտրութիւնը յետաձգվում է կանդիդատների ցուցակների հետ պատահած թիւրիմացութեան պատճառով։

212 ձայնից 207-ով քարտուղարի օգնական է ընտրվում Միկլաշէվը (Ծափահարութիւն)։

ժամը 11 և 46 րոպէին յայտարարվում է դադար մինչև ցերեկվայ ժամը 1-ը՝ մասնաժողովներ հաստատելու ընտրողական թերթիկները համարելու համար։

Նիստը վերսկսվում է ժամը 12 և 45 րոպէին։ Կարդացվում է մշտական մասնաժողովների հաստատութեան հետևանքը։

Հետևեալ նիստը նշանակվում է երկուշաբթի, հոկտեմբերի 20-ին, առաւ. ժամը 12-ին։

Նիստը փակվում է ժամը 12 և 49 րոպէին։ («Հ. Գ.»)

ԹՌՉՆԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

I

Թիֆլիսում բացվել է Թռչնապահական ցուցահանդէս։

Այնտեղ հանդէս են դրված մի քանի տեսակ հաւեր, բադեր և սագեր։

Հաւերի տեսակներից աչքի են ընկնում Ֆավերոլ, Պլիմուտ-Րոկ, Մինորկա, Իտալական և ուրիշներ։

Ֆավերոլ տեսակը տալիս է մեծ քանակութեամբ միս և վերջին ժամանակները սկսել է տարածվել այն տնտեսութիւնների մէջ, որոնք մօտ են կենտրոնական մեծ քաղաքներին, կամ կարող են երկաթուղիով ուղարկել իրանց հաւերը վաճառելու համար։ Նա բաւական դիմացկուն և ձուաբեր է։ Նա ունի ֆրանսիական ծագում և տարածվում է ամբողջ Եւրոպայում։

Պլիմուտ-Րոկ և Վանդոտ տեսակները արդիւնք են ամերիկական ջանքերի։ Նրանք առաջացել են Կօխինխինի տեսակից այն զանազանութեամբ, որ նրանք ազատ են ոտների բրդոտութիւնից կամ փետրապատ լինելուց։ Ոտների վրա եղած փետուրները վնասում են թռչուններին, որովհետև ոտները շատ ջուր են վերցնում, շուտ աղտոտվում են, տրամադիր են ռևմատիզմի և ուրիշ հիւանդութիւնների։

Մինորկաները, Իտալականները, Լանգշանները բաւական դիմացկուն են և ձուաբեր։

Մեր երկրի համար աւելի աջող կարող են համարվել այն խառնուրդները, որոնք առաջացած կը լինեն տեղական հաւերի զուգորդութիւնից եւրոպականների հետ։

Հանդէս են դրված մինչև 140 թռչուն։

Ցուցահանդէսը բաւական հետաքրքրական է։

Ա. Ք.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Լագոդախ, 17 հոկտեմբերի

Հոկտեմբերի 12-ի գիշերը հրդեհ ծագեց բազարում. այրվեցին մանրավաճառ Գիգա Դոնժիէվի և նրա եղբայր գինեվաճառ Վանոյի խանութները։ Շինութիւնը պատկանում էր Գ. Դոնժիէվին։ Վնասը հասնում է մօտ 8000 րուբլու։ Հրդեհի տեղն եկաւ զօրք և միջոցներ ձեռք առաւ, որպէսզի կրակը չը տարածվի հարևան խանութների վրա։ Բազարն ազատվեց։ Վնասվեցին Մ. Մալեան և Ց. Ամիրաղեան վաճառականները, որոնք ապրանքը դուրս էին թափել փողոցը, կրակից ազատելու համար։ Թալանչիներն օգտվեցին առիթից և գողացան ապրանքները։

Այս տարի ծխախոտի բերքը լաւ է, գները գոհացուցիչ։ Անդրալազանեան շրջանը, հաշւելով Ճիաթուրի, Կաբալ, Միխայլովկա, Շրոմա, Լագոդախ և Կօբախչօ գիւղերը, տարեկան արտահանում է մօտ 30,000 պուդ ծխախոտ։

N. N.

—

Ախտալա, 19 հոկտեմբերի

Չորեքշաբթի՝ ամսիս 15-ին, ժամը 8-ին, հեռախօսով յայտնեցին, որ կայարանի խանութն են մտել աւազակները և թալանել մօտաւորապէս 200 ր. փող և ապրանք, և տալով խանութում առևտուր անող մի թուրքի՝ տանում են Մաղալօվի այգին. երբ հասնում են որոշված տեղը՝ թուրքի ձեռքից առնում են մեշօկը և նրան բաց թողնում։ Թուրքի ասելով, հեռւում երևացել են հինգ հոգի մթութեան մէջ նստած։ Թալանելիս սպառնացել են Արամեանցի կալուածքին և կառավարչին, որովհետև մի քանի անգամ փող են պահանջել և չեն ստացել։ Իմանալուց՝ անմիջապէս կալուածքի բոլոր ճանապարհները կտրեցին, շնորհիւ կալուածքի հմուտ կառավարչի. դիրք բռնողներից ամեն մէկը աչքը զանազան կողմը պահած՝ սուր լսողութեամբ ականջ է դնում թէ ո՞ր կողմից կերևայ։ Ցանկարծ նրանցից մէկը տեսնում է այդ երկու հոգուն և միւսին զգուշացնում. Նրա զգուշացնելը և նրա նշան բռնելը մէկ է լինում, բայց դժբաղդաբար հրացանը չէ տրաքում. Նրա կողքին նստած և իմաց տուողը երբ տեսնում է, որ ընկերոջ հրացանը չէ տրաքում, ինքն է արձակում. և ինչ զարմանք, նրանն էլ չէ տրաքում, իսկ աւազակները լսելով հրացանների չխչխկոցը՝ գետին են գլորվում և գլորվելով ընկնում են դէպի ձորը և մթութեան մէջ կորչում։ Թէպէտ դրանից յետոյ երկար հրացանաձգութիւն էր, բայց անօգուտ, միայն աւազակները փախչելիս թողնում են մէկ չինել և վրան երեք հատ մօսինի գիւլլէ։ Մարդու ականջները խլանում էր, երբ լսում էր ամեն կողմից հրացանի ձայնը, որովհետև Արամեանցի կալուածքի գիւղի թուրքերը ճանապարհը կտրած՝ նրանք էլ մի քանի անգամ կրակեցին, մանաւանդ տան չորս կողմը։ Որովհետև ջրի աջ կողմը Շնող և Հաղպատ տանող ճանապարհները կտրված են շնորհիւ տէրութեան ձեռք առած խիստ միջոցների, նրանք ապաւինել են Ախտալա և նրա շուրջը եղած գիւղերը։ Շատ ցաւալի է, որ գիւղացիք այդպիսի վնասակար մարդկանց պահում են և հաց են տալիս. մանաւանդ դրանք լսում են և աչքով տեսնում թէ ինչպէս գիւղացիք տանջվում են, և բացի դրանից՝ նրանք պարապում են մարդ որսալով։ Սրանից մի շաբաթ առաջ գողանում են օփրեթեցի դալլաքին և առաջարկում խոզերը ծախել և հազար րուբլի տալ, հակառակ դէպքում կը սպանեն։ Խեղճ դալլաքը՝ ճարը կտրած, աւազակներին մի նամակ է գրել տալիս և գիւղ ուղարկում. այդ ժամանակ արդէն տէրութիւնը իմանալով՝ դարձեալ ձեռք առնելով իր խիստ միջոցները՝ օփրեթեցոց չէ թողնում տալ հազար րուբլին. և այսպէս աւազակները բարեբաղդաբար բաց են թողնում բաղդաւոր դալլաքին։

Վ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

—

Մոսկվա, 15 հոկտեմբերի

Ինչպէս առաջ հաղորդել էի, հոկտեմբերի 5-ին, կայացաւ մեր ծխական ժողովը, բաղկացած մօտ 40 մարդուց։

Թէև պարագմունքի նիւթը լինելու էր եկեղեցական խորհրդի հիմնարկութեան 25-ամեակը տօնելը, բայց որովհետև Նոր-Նախիջևան գնացած, մեր գաղութի կաթողիկոսական ընտրութեան պատուիրակ՝ բժ. Սուրէնեանցը, իր միսսիան կատարած, վերադարձել էր, այս պատճառով էլ զեկուցեց այնտեղ անցած-դարձածների մասին։

Մուտք չունենալով տալ ժողովի մանրակրկիտ նկարագիրը, ես գցելու եմ լոկ թռուցիկ ակնարկ։

Զեկուցումը ժողովը լսեց մեծ շահագրգռումով, սակայն մնաց շատ դժգոհ, որովհետև, ինչպէս զեկուցողը նկարագրեց, պատուիրակների ժողովը չէր եղել կանգնած իր պաշտօնի բարձրութեան վրա, և պատգամաւոր Գէորգ Զուբարի ընտրութիւնը համարեց ոչ համապատասխան մեր գաղութի իղձերին, քանի որ վերջինը, ձայների անագին մեծամասնութեամբ, իմմրլեանական է *), մինչդեռ Զուբարը՝ օրմանեանական։ Իսկ տեղի ունեցած անկանոնութիւնների համար, մեր ժողովը որոշեց բողոքել թեմական առաջնորդին, սինօդին ու լրագրութեան միջոցով, որպէսզի, եթէ հնարաւոր է, եղած ընտրութիւնը բեկվի **) և նորը նշանակվի։

Ինչ վերաբերում է բուն հարցին, որոշեց օգտվելով եկեղեցական խորհրդի 25-ամեակից՝ շահագործել եկեղեցական հողը, որ գտնվում է Հայոց փողոցում կանգնած ս. Խաչ եկեղեցու ընդարձակ գաւթում, կառուցելով այնտեղ մի մեծ շէնք, որից ստանալիք հասոյթը կարողանայ բաւարարութիւն տալ գաղութի բազմատեսակ պէտքերին, մանաւանդ հայ ուսանողութեան կարիքներին։

Այդ շէնքը գլուխ բերելու համար, նայելով նախահաշւին, ծախս է պահանջելու մօտ 100,000 ր. մի գումար, որից միայն 25,000 ր. կարող է տալ եկեղեցին, իսկ մնացածը նուիրաբերելու համար՝ հրաւիրվում է ինքը գաղութը։

Բայց ներկայ պայմաններում, երբ ամեն կողմից ու անվերջ դիմումներ են լինում մեր գաղութին, դիմումներ՝ որոնք նրան համբերութիւնից հանել են, քանի որ, մեծ մասամբ, միևնոյն հարուստ անձնաւորութիւններն են շարունակ բաւարարութիւն տուողները,—դժուար թէ գաղութը կարողանայ...

Դրան ապացոյց՝ այն հանգամանքը, որ, վերջին ժամանակներս, Կովկասեան հայոց բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը, մի ընդարձակ տեղեկագրով,—որի մէջ նա, իր խօսքի բոլոր թափով, դնելով մեր գաղութի առջևը Կովկասի յետ ընկած ու անգրագէտ գիւղերին տիրող խաւարը,—կոչ է անում գաղութի սրտին՝ օժանդակել այդ գիւղերում դպրոցներ հիմնելու սուրբ գործին, նա, այդ գաղութը, վերաբերվեց անտարբեր, չը նայելով որ բարեգործական ընկերութիւնը դիմել էր մէկից աւելի անձերի բարոյական աջակցութեանը։

Ե. Ք. Ն.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՎԻՃԱԿԱՅԻՆ ԿՈՆՍԻՍՏՈՐԻԱՅԻ ԳՈՐԾԸ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԴԱՏԻՑ ԱՌԱՋ

Անցեալ շաբաթ նահանգական դատարանը, համաձայն պրոկուրորի տուած պատճառաբանեալ եզրակացութեան, կարճեց Իսպառ Էջմիածնի հայ-լուսաւորչական սինօդի յարուցած գործը, որով վերջինը մեղադրում էր Թիֆլիսի վիճակային առաջնորդի և կոնսիստորիայի անդամներին մի շարք զեղծումների մէջ։

Այդ գործը այնչափ բացառիկ է իր բնորոշ ստատով, որ աւելորդ չէր լինի նրա մասին տալ համառօտ տեղեկութիւն։

Մեղադրանքը յարուցվում է սինօդի նախկին պրոկուրոր Ֆրէնկէլի օրով և ապա եռանդով շարունակվում է սինօդի կողմից...

Բանից դուրս է գալիս, որ նախ քան գործը դատաստանական պրոկուրորին յանձնելը, սինօդը նեղութիւն չէ կրել բացատրութիւն պահանջել մեղադրեալներից իրանց վերագրած յանցանքների մասին, և առանց ճշտելու մի առ մի մեղադրական կէտերը, որոշում է գործը յանձնել պրոկուրորին, պահանջելով ամբողջ կոնսիստորիայի կազմը դատի ենթարկել։

Մեղադրեալները իմանում են գործի այդ անակնկալ և ապօրինի ընթացքի մասին, երբ արդէն նա գտնվում էր դատաստանական իշխանութեան ձեռքին, որից յետոյ միայն սրբազան առաջնորդի և կոնսիստորիայի կողմից ուղարկվում է Էջմիածին մանրամասն և պատճառաբանեալ բացատրութիւն, ուր փաստերով մի առ մի հերքվում են բոլոր մեղադրական կէտերը։

Սինօդը՝ ստանալով այդ գրաւոր բացատրութիւնը, փոխանակ վերջինը ուղարկելու պրոկուրորին քննութեան ժամանակ նկատի առնելու համար, դնում է մահուդի տակ և ընթացք չէ տալիս վերոյիշեալ տեղեկագրին։ Անցնում են ամիսներ. մեղադրեալները սպասում են, որ իրանց տուած գրաւոր և դօկումենտներով պատճառաբանված բացատրութիւնը կուղարկվի դատաստանական պրոկուրորին, բայց ի զուր. պրոկուրորը յանձնում է գործը քննութեան տեղական քննիչին և վերջինը հրաւիրում է պաշտօնական հիմնարկութիւնից աւագ հաշւապահին կոնսիստորիայի մատեանները քննելու համար։ Մասնագէտ հաշւապահը գործը բարեխղճօրէն քննելուց յետոյ ոչ մի զեղծում չէ գտնում կոնսիստորիայի դրամական հաշիւների և մատենավարութեան մէջ, որի մասին և տալիս է քննիչին պատշաճաւոր յայտարարութիւն։

Այնուհետև քննիչը լսելով թեմակալ առաջնորդի և կոնսիստորիայի անդամների տուած բաւարար բացատրութիւնները՝ վերադարձնում է գործը պրոկուրորին ի տնօրինութիւն, և վերջինը աչքի առաջ ունենալով սինօդի յարուցած մեղադրանքի լրիվին անհիմն լինելը՝ յետ է ուղարկում գործը Էջմիածին։

Իսկ ի՞նչ է անում այնուհետև սինօդը։ Ստանալով այդ գործը, նա մեղադրեալների շարքից հանում է Շիօյեան քահանային, որ տեղապահ Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեանի ազգականն է, և վերադարձնելով գործը վերստին պալատ, պահանջում է դատի ենթարկել մնացեալներին։ Սակայն կարևոր է նկատել, որ այդ ժամանակ սինօդն ունէր չորս անդամ. դրանցից մէկը լինում է բացակայ, միւսը գրաւոր կարծիք է տալիս՝ թէ ինքը գտնում է կոնսիստորիայի բացատրութիւնը լրիվին բաւարար։

Իսկ սինօդի ատենապետ Գէորգ արքեպ. Սուրէնեանի և Բարգէն վարդապետի որոշմամբ գործը՝ ի խայտառակութիւն սինօդի արժանապատւութեան՝ վճռվում է կրկին վերադարձնել պրոկուրորին մի նպատակի համար—քարշ տալով տանել հայ եպիսկոպոսին և հայ քահանաներին դատարան և յանցաւորների նստարանի վրա բազմեցնել...

Այստեղ գործի անձնական ստատը արդէն պարզվում է և՛ դատաստանական իշխանութեան համար և պրոկուրորը, վերստին գտնելով սինօդի պահանջը անհիմն, յանձնում է գործը դատարանին, որը համաձայն պրոկուրորի տուած պատճառաբանեալ գրաւոր եզրակացութեան, որոշում է գործը վերջնականապէս կարճել։

Իսկ մինչ այս մինչ այն՝ սինօդի յարուցած անհիմն մեղադրանքը լրագրութեան խնդիր է դառնում, ժողովրդի և պաշտօնական շրջաններում լուրջ խօսակցութիւն է սկսվում, օտարները և գործին անծանօթ անձինք աջ ու ձախ յարձակվում են անմեղների վրա։

Գործի վերջաբանը եղաւ այն, որ անձնական ստատը մեղադրութեան մերկացաւ իր նուաստացուցիչ հետևանքներով սինօդի արժանապատւութեան համար։

Ռուս դատարանի պրոկուրորը պնդում է, որ հայ եպիսկոպոսի և հայ քահանաների դէմ յարուցված գործի մէջ չէ նկատվում որևէ յանցանք, իսկ հայ-լուսաւորչական սինօդը պատասխանում է՝ չէ, տարէք նրանց դատարան և օրէնքի խստութեամբ պատժեցէք...

**

*) Այդ է շեշտվել միշտ մեր ընտրական ժողովներում։

**) Ես ընդունում եմ բեկել, և ո՛չ բեկանել։

ԽՕԼԵՐԱ

—

◆ Ներկայումս Թիֆլիսի քաղաքային խօլերային բարաքներում բժշկվում են 14 հիւանդներ։

◆ Գանձակի գաւառում խօլերայի սկզբից մինչև հոկտեմբերի 16-ը հիւանդացել են 58, մեռել են 39 հոգի։

◆ Կովկասի Փոխարքայի պաշտօնակատարը հնարաւոր չը գտաւ թոյլատրել Սուխում քաղաքին, քաղաքային գանձարկղում պահվող գումարներից, Սուխումում խօլերային բարաքներ շինել, որովհետև այդ գումարները յատուկ նպատակի համար են տրված։

◆ Որովհետև խօլերային կասկածելի նշաններով հիւանդացածներից կարող են այնպիսիները լինել, որոնց հիւանդութիւնը խօլերա չէ մի գուցէ, ներկայումս կարգադրութիւն է արված, որպէսզի բոլոր հիւանդանոցները, ի բաց չառնելով և զինւորականները, բացի խօլերային նշաններով հիւանդացածների մասին նախնական տեղեկութիւնները տալուց, մշտական հաղորդեն հիւանդութեան յետագայ ընթացքի մասին, այսինքն հիւանդը յիրաւի հիւանդացած էր խօլերայով թէ ոչ, մեռաւ թէ ապրեց։

◆ Համաձայն Կ. Պօլսի կայսերական դեսպանի հեռագրի, Կ. Պօլսի սանիտարական խորհուրդը, Սև ծովի նաւահանգիստներից Թիւրքիա մտնող նաւերի և ճանապարհորդների համար, Սինօպի և Կավակի բժշկական քննութեան և ախտահանութեան փոխարէն նշանակված է կարանտին։ Ուղևորներին տանող նաւերին թոյլատրված է անմիջապէս դիմել Ջէդդա, եթէ ուղևորները Օդեսսայում ենթարկվում են նախնական կարանտինի։

◆ Թիֆլիսում, հոկտեմբերի 19-ին խօլերային նշաններով հիւանդացաւ Պեսկովսկայա փողոցում, № 49 տանը, Թիֆլիսի գաւառի բնակիչ Միքայէլ Գաբենաշվիլին, որ ուղարկվեց խօլերային բարաք։

◆ Շուշում խօլերայից մեռաւ 1 հոգի։

◆ Դալլեար կայարանում հիւանդացաւ կայարանի կառավարչի կինը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Պետերբուրգից «Кавказъ» պաշտօնական թերթի թղթակիցը հեռագրում է, որ Կովկասի Փոխարքայի Թիֆլիս գալը մի քանի օրով յետաձգվեց։

◆ Կիրակի, հոկտեմբերի 19-ին, Գայեանեան դպրոցի շէնքում կայացաւ կովկասեան ուսուցչական և վարժուհիների միութեան ընդհանուր ժողովը, ուր տեղի ունեցան վարչական մարմնի ընտրութիւններ։ Վարչութեան անդամներ վերընտրվեցին Ս. Աւետեան և Ց. Գրիգորեան. փոխանդամներ՝ տ. Աղամալեան, Մուչայեան և Մ. Ցարութիւնեան։ Վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամներ ընտրվեցին Դերգեան, Աբրազեան և Մանուկեան։

◆ «Տեղեկատու բիւրօն» հաղորդում է. «Вечеръ» լրագրի այս տարվայ յունիսի 16-ի համարում տպված է.—Գուրիան ծանր օրեր է անցնում։ Գիւղացիները գտնվում են սովի նախօրեակին։ Առանձնապէս մատակարարական սուր կարիքը զգալի է Վերին-Գուրիայում։ Ներքին գործերի մինիստրութեան մատակարարական բաժնի հարցմանը Կովկասի Փոխարքայի դիւանատունը պատասխանեց. «Քութայիսի նահանգապետի գրութեան համաձայն, Օզուրգէթի գաւառում (Գուրիայում) սուր մատակարարական կարիք (սով) չէ եղել։ Այդ գաւառի 13 շինական հասարակութիւններ սերմացուի համար պետական մատակարարական դրամագլխից իբրև փոխատւութիւն ստացել են 6588 րուբլի»։

◆ Խմբագրութեանս մէջ ստացված է Ղ. Աղայեանի «Արևիկ» պատկերաւոր այբբենարանը, առաջին տպագրութիւն, մեծերի և փոքրերի համար. մեծերի համար իբրև ինքնուսոյցիչ։ Տպագրված է Թիֆլիսում, «Էպօխա» տպարանում։ Գինն է՝ հատով 20 կօպէկ, հարիւրով 15 կօպէկ։ Ներկայ այբբենարանը թէ նկարների, թէ տպագրութեան և թէ բովանդակութեան կողմից պատրաստված է մեծ խնամքով և, կարծում ենք, աւելի լաւ ընդունելութիւն կունենայ մեր դպրոցներում, քան մինչև այժմ եղածները։ Ընդհանուր առմամբ լաւ տպաւորութիւն է թողնում։ Մանրամասն կը գրենք մօտիկ ծանօթանալուց յետոյ։

◆ Ֆինանսների մինիստրը վաղաժամ է գտել յարգել Գանձակի քաղաքային ինքնավարութեան միջնորդութիւնը և թոյլատրել պետական բանկի բաժանմունք հաստատել այդ քաղաքում։

◆ Բարձրագոյն հրամանով թոյլատրված է 5000 րուբլի իբրև փոխատւութիւն տալ Կվիրիլի գիւղատնտեսական վարկի ընկերութեան նրա գործունէութիւնը շարունակելու համար։

◆ Կովկասի Փոխարքայի խորհրդի քննութեանն է առաջարկված Կարսի շրջանի և Զերնոմորի գաւառի բնակիչներին դրպրոցական տուրքը վճարելուց ազատելու հարցը։

◆ Մոսկվայի Ժամհարեան եղբայրների դրամատունը տեղեկացրել է Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան, որ նա բանակցութիւններ է վարում արտասահմանեան կապիտալիստների հետ 2½ միլիօն փոխատւութիւն կնքելու մասին, ընդ որում նա ցանկանում է ստանալ իր օգտին 1%։ Քաղաքային վարչութիւնը այստեղից պատասխանել է, որ այդ փոխատւութիւնը թէև դեռ չէ թոյլատրված պատշաճաւոր իշխանութիւնից, սակայն նրա թոյլտւութիւնը սպասվում է մօտիկ ապագայում, ուստի և խնդրում է շարունակել բանակցութիւնները և մանրամասնօրէն պարզել այդ փոխատւութեան պայմանները։

◆ Թիֆլիսի 1-ին իգական գիմնազիայի վերատեսուչը վերստին դիմեց կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուին, խնդրելով միջնորդել հոգևոր իշխանութեան առաջ, որ Վերայի ուղղափառների գերեզմանատան հրապարակը յատկացվի երեխաների խաղեր կազմակերպելու համար։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային դումայական դպրոցական յանձնաժողովի նախագահ Ֆիէր կազմել է Թիֆլիսում ընդհանուր ուսում մտցնելու մի նախագիծ՝ այդ գործի համար մինչև 1916 թիւը պահանջվող գումարի նախահաշւով հանդերձ։ Այդ նախագիծը շուտով կը զեկուցվի դպրոցական յանձնաժողովի մէջ։

◆ Հոկտեմբերի 17-ից Թիֆլիսի գարեջրատների տէրերի և ծառայողների միջև համաձայնութիւն կապվեց մի քանի պայմանների վերաբերութեամբ։

◆ Թիֆլիսի բուսաբանական այգու կառավարիչ Ֆոմինը մեկնեց Պետերբուրգ Գիտութեանց ճեմարանում և Պետերբուրգի բուսաբանական այգում կից գիտական ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար։

◆ Վրաց-իմերեթական սինօդական գրասենեակի գործերի քննութիւնը յատուկ մասնաժողովի ձեռքով վերջացաւ հոկտեմբերի 18-ին։ Քննութեան հետևանքի մասին մասնաժողովը զեկուցանում է տալու Պետերբուրգում։ Քննութիւնը տևեց ամբողջ 20 օր։

◆ Լոյս տեսաւ Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան 1906 թ. գործունէութեան հաշիւը։ 1907 թւինը լոյս կը տեսնի այս ամսի վերջերում։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Կեանքի ապահովագրութեան Ռուսական փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան գլխաւոր կառավարիչ Գրիգոր Բելօյեվը յայտնել է ոստիկանութեան, որ ահա մի ամիս է, որ գրասենեակից շարունակաբար պակասում են զանազան թղթեր, ծրարներ ընկերութեան կնիքով և գրութիւններ։ Միջոցներ են ձեռք առնված յանցաւորին բռնելու։

◆ Հոկտեմբերի 19-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, Նիկօլայևսկի կամուրջի վրա, Վօրօնցօվի արձանի մօտ, Ղազախի գաւառի բնակիչ Լևոն Պապիկօվը, (15 տարեկան) ցանկանալով փողոցի մի կողմից անցնել միւսը, անզգուշութիւնից ընկաւ էլեքտրաքարշի վագոնի տակ, որի վատմանն էր № 49 վագոնը կտրեց նրա գլուխը։ Դիակն ուղարկված է հիւանդանոց։

◆ Հոկտեմբերի 19-ին Գրիգոր Վիտչինկինը վէճի ժամանակ դանակով վիրաւորեց Պոտօչնի փողոցի № 6 տան դռնապան Նիկօլայ Բօվօրինին, Իվան Տարասիկօյին և սրա կնոջը։ Բօրովինին տարան հիւանդանոց, իսկ վերջին երկուսին բժշկական օգնութիւն հասցրին իրանց բնակարանում։ Վիտչինկինը ձերբակալված է։

◆ Թիֆլիսի 8-րդ քաղաքամասի ոստիկանատան պրիստաւ Զաֆիրօպուլօն ուղարկվում է Բօրչալու գաւառական ոստիկանական պրիստաւի պաշտօնով, իսկ նրա պաշտօնը յանձնվում է Օկօնօվին։

◆ Թիֆլիսում տնատէրեր Գէօրգի Սուլխանօվը և Խաչատուր Խագէլդեանը՝ դռնապանների պարտադիր կանոնները խախտելու համար, Թիֆլիսի ժամանակաւոր գեներալ-նահանգապետի կարգադրութեամբ ենթարկվում են դրամական տուգանքի՝ առաջինը 25 ր., երկրորդը՝ 50 րուբլի։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ Դեկտեմբեր ամսին տեղի կունենայ զօրքերի հրամանատարների համագումարը պետական պաշտպանութեան վերաբերեալ մի քանի կարևոր հարցեր քննելու համար։

◆ «Рѣчь» լրագրի ասելով Իզվօլսկին Լօնդօնում եղած ժամանակ, ի միջի այլոց, բանակցութիւն է վարել փոխառութիւն կայացնելու մասին։ Այդ բանակցութիւնները կապ ունէին մի քանի միջազգային, ի թիւս որոնց նաև Դարդանէլի հարցերի հետ։ Բանակցութիւնները փոխառութեան մասին կարելի է ասել լրիվին աջողված են, բայց վերջնական ձևակերպումը կը կայանայ միայն Իզվօլսկու վերադարձից յետոյ։

◆ Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրը իր ճանապարհորդութեան միջոցին մշակել է կանոնների մի նախագիծ երկաթուղային ծառայողների համար և մտադրութիւն կայ այդ նախագիծը յանձնել մինիստրների խորհրդի քննութեան։

(«Р. У.»)

◆ Հոկտեմբերի 12-ին Պետերբուրգում տեղի է ունեցել հրէական գրականական ընկերութեան հիմնադիր ժողովը։ Նիստը բացել է բարօն Գինսբուրգը։ Նոր ընկերութեան նպատակն է նպաստել հրէական հին ու նոր գրականութեան ուսումնասիրութեան ու զարգացման։

◆ Նշանաւոր գրող Ի. Ն. Պօտապենկօն սնանկ պարտական է յայտարարված և նրա գործերի վերաբերմամբ յատուկ վարչութիւն է նշանակված։ («Р. У.»)

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Կիրակի, ամսիս 19-ին, Աւճալեան լսարանում ցերեկով հայ «Դրամատիկ-Գեղարուեստ» սիրողների խումբը ներկայացրեց «Արեան բիծ» դրաման և «Երկու քաղցածներ» վօդէվիլը։

Պիէսի գլխաւոր բովանդակութիւնն այն է, որ Արտուրը (պ. Բաղդասարեան) սիրահարված է եղել Դուքսի (պ. Դաւթեան) աղջկայ վրա, իսկ հայրը չէ համաձայնվում, որ իր աղջիկը Արտուրի ամուսինը լինի, այլ յարմար է գտնում տալ Վիկտորին (պ. Մուրադեան). Մարին (Դուքսի աղջիկը, օր. Սիրանոյշ) չէ ցանկանում նրան ամուսին լինել, մինչև անգամ Մարիին ուզեցել են եկեղեցի տանել, բայց չէ աջողվում. իսկ Արտուրը տեսնելով Դուքսի և Վիկտորի վարմունքը՝ ուզում է ինքնասպանութիւն գործել, բայց Մարին այդ միջոցին վրա է հասնում և նրա կեանքը վտանգից ազա-

տում՝ վերջապէս Վիկտորը նպատակին չը հասնելով ինքնասպանութիւն է գործում, իսկ Արտուրը հասնում է իր նպատակին։

Օր. Սիրանոյշ լաւ էր, Մուրադեան աջող էր, Բաղդասարեան բաւարար էր, միայն թէ բեմի վրա կուչ եկած էր խօսում. պ. Սերժ (Տըլօնէ) իր գեղեցիկ խաղով լաւ էր։

Վօդըվիլի մէջ աջող էին պ. Արշալոյս (Դանդէ) և պ. Մուրադեան (Ֆրանսօ). ընդհանուր անսամբլը բաւարար էր։

Ֆիլիպ

ՄԱՄՈՒԼ

Ռուսաց լրագիրները հաղորդեցին վերջերս, որ բարձր կառավարութիւնը որոշել է առաջարկել մեր սինօդին, որ ամենայն հայոց կաթողիկոսի առաջիկայ ընտրութիւնը կատարվի ոչ թէ բաց քուէարկութեամբ, ինչպէս մինչև այժմ եղել է, այլ գաղտնի քուէարկութեամբ։ Այժմ այդ լուրը պաշտօնապէս հաստատում է «Кавказъ» թերթը։ Բայց դեռ այդ հաստատութիւնից առաջ «Գործ» թերթը մի անհագին աղմուկ բարձրացրեց ոչ թէ պաշտպանելով գաղտնի քուէարկութիւնը, այլ, ընդհակառակը, նրան ընդդէմ խօսելով, և այնքան առաջ գնաց, որ այդ գաղտնի քուէարկութեան մէջ նկատեց կղերական և, ի հարկէ, նաև մշակական ինտրիգներ։

Ի հարկէ, մի քիչ տարօրինակ էր, որ այն անձինք, որոնք ուրիշ պարագաներում փրփուրը բերանին պահանջում էին գաղտնի քուէարկութիւն, պաշտպանում էին այդ սկզբունքը, այժմ կաթողիկոսական հարցում գաղտնի քուէարկութեան սկզբունքի գործադրութիւնը համարում են ոտնձգութիւն ազգային իրաւանց դէմ, ձգտումն «մութ ոյժերի» (իրանք «գործականները» լուսաւոր ոյժեր լինելով, դրա համար և պահանջում են յայտնի քուէարկութիւն) անցկացնել «կղերական» կանդիդատներին և այլն։ Եթէ մի սկզբունք լաւ է, օգտակար, նա պէտք է լաւ լինի ամեն պարագաներում։ Ինչու՞ այժմ նա վնասակար և դատապարտելի դարձաւ կաթողիկոսական հարցում, ինչու՞ ամբողջ աշխարհը իր ընտրութիւնները կատարում է գաղտնի քուէարկութեամբ, իսկ մենք հայերս պէտք է բացառութիւն կազմենք։

Շատ հասկանալի է. ներկայ դէպքում գաղտնի քուէարկութիւնը ձեռնտու չէ «գործականներին» որոշ նպատակների համար։ Օրինակ, չէ կարելի իմանալ, թէ ով ձայն չէ տուել, դիցուք, Սուրէնեանին, որպէս զի յետոյ կարելի լինի այդ յանդուգին յիշել աղօթքներում։ Պարզ է, որ «գործականների» այդ վարմունքը բացատրվում է միայն դեմագոգիայով. այդ գիծը շատ լաւ նկատել է ռուս «Закав. Обозрѣніе» թերթը, որ իբրև դեմագոգիայի ցայտուն օրինակ՝ առաջ է բերում «Գործի» բողոքը գաղտնի քուէարկութեան դէմ։

Ամեն տեղ և միշտ հանդիսանալով կատաղի կողմնակիցներ գաղտնի քուէարկութեան,—ասում է ռուս թերթը,—ներկայ դէպքում կաթողիկոսի ընտրութեան գաղտնի եղանակը պարոնայք «րադիկալները» համարում են «մութ ոյժերի» դաւադրութիւն, որոնք իբր թէ կամենում են այդ ձևով անցկացնել իրանց «կղերական» և անժողովրդական կանդիդատներին։

Եւ իբրև արդարացումն իրանց բացասական վերաբերմունքին դէպի գաղտնի քուէարկութեան սկզբունքը, «գործականները» ասում են, թէ այդ սկզբունքը լաւ է միայն այն դէպքում, երբ ընտրութիւնները կատարվում են քառաստիճան ֆօրմուլայով, այն է՝ երբ գոյութիւն ունի ընդհանուր, հաւասար, ուղղակի եւ գաղտնի քուէարկութիւն։ «Բայց կաթողիկոսի ընտրութիւնները,—ասում են «գործականները»,—ոչ միայն ուղղակի չեն, այլ երկաստիճան, նոյնիսկ եռաստիճան»։ Իսկ Պետական Դումայի ընտրութիւնները, մեզ մօտ, մի՞թէ ուղղակի են։ Ինչու՞ ուրեմն իրանց լիբերալներ համարողներից ոչ մէկի մտքից չանցաւ բողոքել գաղտնի ընտրութիւնների դէմ և պահանջել բացարձակ ընտրութիւն։

Ինչպէս կամենաք, բայց շատ տարօրինակ են ապատամիտները «Գործի» բանակից, իսկ այդ տարօրինակութիւնը ծագում է գլխաւորապէս նրանից, որ մարդիկ ղեկավարվում են ոչ թէ սկզբունքներով, այլ դեմագոգիայով։ Իսկ դեմագոգներից դժուար է սպասել մտքերի հետևողականութիւն. նրանք ամեն բան հիմնում են սոփեստութեան վրա, որ երբէք չէ դիմանում լուրջ կրիտիկայի։

Թէև, ներկայ դէպքում, «Մշակի» համար միևնոյն է՝ գաղտնի թէ բացարձակ քուէարկութեամբ կը կատարվի կաթողիկոսի ընտրութիւնը, բայց սկզբունքային տեսակէտից նախադասելի է, ի հարկէ, գաղտնի քուէարկութիւնը։ Մենք միայն այն կարծիքն ենք պաշտպանում, որ, եթէ հարկ է տեսնվել փոփոխութեան ենթարկել կաթ. ընտրական օրէնքների այս և այն կէտը, կային աւելի կարևոր կէտեր փոփոխվելու։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 20 հոկտեմբերի

Մի քանի անձինք հետաքրքրվում են իմ և պ. Ս. Ցարութիւնեանի միջև ծագած վէճի առիթով կազմված միջնորդ դատարանի ելքով։ Պարտք եմ համարում յայտնել, որ դեռ հոկտ. 11-ին ես գրաւոր կերպով յայտնել եմ պ. Ս. Ցարութիւնեանին, ի պատասխանի նրա ինձ գրած նամակի, որ ես միջնորդ դատաւորներ եմ ընտրել պ. պ. Ց. Խունունցին, Աւ. Եղեկեանին և Ս. Մալխասեանին (պ. Ց. Խունունցի հրաժարմամբ, ես ընտրել եմ պ. Պետրոս Ա. Քալանթարեանին)։ Սակայն այսօր հոկտ. 20-ն է, բայց պ. Ս. Ցարութիւնեանը դեռ ինձ չէ յայտնել գլխաւորապէս իր ընտրած միջնորդ դատաւորների անունը։ Ճիշտ է, նա «Գործի» մէջ, իր մի նամակի մէջ, այն էլ ծանօթութեան մէջ, անցողակի, յիշել է, որ ընտրել է պ. պ. Ալ. Խատիսեանին, Ց. Ամիրխանեանին և Ն. Տիգրանեանին, բայց այդ ձևն անընդունելի է և, յամենայն դէպս, ես չէի կարող՝ հիմնվելով այդպիսի մի անցողակի և կիսատ ծանօթութեան վրա՝ որևէ քայլ անել, մանաւանդ որ պ. Ս. Ցարութիւնեանը գնացել է Բագու։

Ի հարկէ, շատ ցանկալի էր, որ մինչև կաթողիկոսական ընտրութիւնը պարզվէր մեր վէճը, պարզաբանելու համար մեր բռնած փոխադարձ դիրքը այդ հարցում՝ բայց ես մեղաւոր չեմ, եթէ պ. Ս. Ցարութիւնեանը ձգձգում է խնդիրը։ Շուտով, մի երկու օրից յետոյ, ես և նա պէտք է գնանք Էջմիածին, ուստի և գործը կը մնայ, եթէ այս երկու օրս պ. Ս. Ցարութիւնեանը չը գայ և միջնորդ դատարանը չը հրաւիրվի։

Հ. Առաքելեան

—

Թիֆլիս, 12 հոկտեմբերի

Ցանուն արդարութեան խնդրում եմ երկտողիս տեղ տալ ձեր լրագրում։

«Մշակի» № 222-ի (հոկ. 9) Դատաստանական ղաճլիճից բաժնում զետեղված լուրի վրա շատ ընթերցողներ կարծել են, որ ես Լ. Մ.-Աղամեանի դէմ դատ եմ բաց արել։ Այդպիսի բան տեղի չէ ունեցել. իրողութիւնը հետևեալն է։ Նրա «Իմ պատասխանը» գրքի մէջ բացի ինձանից անգուսպ հայհոյանքի են ենթարկված թէ մասնաւոր անձեր ու հաստատութիւններ և թէ ինքը Քրիստոս։ Դատարանը Լ. Մ.-Ա.-ին մեղադրել էր въ богохульствѣ Քրիստոսի պատճառով։

Ով իմ «Փոքրոգի բարեկամներ» գրքոյկը կարդացել է, նա կը յիշէ, թէ ես ինչ արգահատանքով եմ վերաբերվել հայրենակցիս անձնաւորութեան։ Ներկայ թուի մայիսի 26-ին, դատաստ. քննիչին տուած ցուցմանս մէջ Լ. Մ.-Ա.-ին բնորոշել եմ «Ջղային հիւանդ, աննօրմալ մարդ»։ Առանց նրա անպատկառ հայհոյութիւններին մազաչափ նշանակութիւն տալու, իբրև վկայ այս հոկտ. 3-ին, նահ. դատ. քրէական բաժնում նախկին նպաստաւոր ցուցումը կրկնեցի։ Բնական էր որ նրա (Լ. Մ.-Ա.-ի) չափազանց ջղայնութիւնն աչքի առաջ ունենալով անպատասխանատու անձ համարէին իր տպագրած հայհոյանքի համար ու ազատ արձակէին։

Իմ վերաբերմամբ այս կասեմ.—Ոչ կարդացել եմ Լ. Մ.-Ա.-ի գրուածքը և ոչ էլ միտք եմ ունեցել երբ և իցէ նրա դէմ դատ բանալ։

Քամալեանց Ս.

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

18 հոկտեմբերի

ՀԵԼՍԻՆԳՖՕՐՍ։ Լիւթերական տաճարում հանդիսաւոր պատարագ մատուցանելուց յետոյ, ցերեկվայ ժամը 1-ին, կայսերական պալատի շինութեան մէջ, տեղի ունեցաւ հերթական սէյմի փակումը։ Երբ գեներալ-նահանգապետն իր շքախմբով կանգնեց գահի աստիճանների մօտ, տալմանը դիմեց նրան ամենահպատակ յարգանաց արտայայտութիւններով և առ Թագաւոր Կայսրն ու Մեծ Իշխանը սէյմի տածած բարեբաստութիւններով և յանձնեց սէյմի որոշումների ցուցակը։ Գեներալ-նահանգապետը Նորին Կայսերական Մեծութեան անունից յայտարարեց սէյմը փակված։ Սենատի փոխ-նախագահը յայտարարութիւնը կարդաց տեղական լեզուներով։ Վերջում պատգամաւորները ոգևորված երգեցին «եւլակիէնը» ի պատիւ Նորին Մեծութեան։

Սէյմի երեկոյեան նիստում սկսվեցին բիւջէտային վիճաբանութիւնները, որոնք վերջացան առաւօտեան ժամը 4-ին։ 160 ձայնով ընդդէմ 35-ի սէյմը համաձայնեց բիւջէտային մասնաժողովի եզրակացութեան հետ, որ սէյմը բնաւ չէ շօշափում 2,500,000 րուբլին վճարելու հարցը, որովհետև սէյմին այդ խնդրի նկատմամբ պաշտօնապէս ոչինչ յայտնի չէ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Խօլերայով հիւանդացան 16, մեռան 3 հոգի։

Վլադիկավկազի նահանգի Խասավիւրտի վիճակում կողոպտել և գերել են կալուածատէր Նէյֆէլդին։

Կերչում ձերբակալել են վրացիներից բաղկացած կողոպտիչների մի խմբի։ Գրաւել են մի քանի ատրճանակներ, դաշոյններ և շատ փամփուշտներ։

Եարօսլաւլում բացվել է առաջին ուսուցչական ինստիտուտը։

Մոսկվայում դատաստանական պալատը մաքսիմալիստների գործի առիթով 5 հոգու դատապարտել է տաժանակիր աշխատանքների, 20-ին՝ աքսորի, 20-ին արդարացրել է։

ՀՌՕՄ։ Զինուորական աէրօստատը, բարձրանալով Բրաչիանօ Մօրիս մայօրի, Կրօկկօ կապիտանի հետ, թռաւ մինչև Հռօմ, բարձրանալով մինչև 200 մետր տարածութիւն, գնալով 50 կիլօմետր մի ժամում, հասաւ մինչև Կապիտօլիա, շրջեց և վերադարձաւ կրկին Բրաչիանօ, անցնելով ամբողջ ճանապարհը մի ժամ և երեք քառորդում։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Ցեսարէվիչ» և «Սլավա» զրահաւորները և «Բօգատիր» ականաւորը ցերեկով Պլիմուտից մեկնեցին Վիգօ։

ԽԵՐՍՕՆ։ Ուժեղացված պահնորդական դրութեան մէջ են յայտարարված, փոխարէն արտակարգի, Ելիզավետգրադ, Ալեքսանդրիա և Անանիէվ քաղաքները իրանց գաւառներով։

ՑԱՐԻՑԻՆ։ Բացվեց ձկնորսութեան և ձկնաբուծութեան կայսերական ընկերութեան բաժանմունք։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Այսօր, Սերբիայի ազատագրութեան համար մղված պատերազմի տարեդարձին, նախկին ռուս կամաւորները Կազանի տաճարում հոգեհանգիստ կատարել տուին ընկած մարտիկների յիշատակին։ Հոգեհանգստին ներկայ էին պատերազմին մասնակցողներից շատերը, սերբիական դեսպանը, Դումայի անդամներից մի քանիսը, բուլղարական և սերբիական գաղութների ներկայացուցիչները։

Մայրաքաղաքում խօլերայից հիւանդացան 19, մեռան 7 հոգի։

Ժամ. խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Ց. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—12½ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՑԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԷԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նախասարդեան

ԲԺՇԿՎՈՒՄ Է ԱՐԴԵՕՔ
ՍԻՖԻԼԻՍԸ
Ալֆրէդ Ֆուռնիէի
Թարգմ. բժ. ԱՐԱՄ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Գինն է 35 կոպ.
(Ե) 10—7

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ։
Հիւանդների ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան / 5—6 երեկոյեան
Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճավճանիձէի։
100—38

УГОЛЬ
КУЗНЕЧНЫЙ, ПАРОВИЧНЫЙ, ПЛАМЕН., АНТРАЦИТЪ, КОКСЪ.
ЦѢНЫ ОПТОВЫЯ.
А. БРАУХЛИ, Харьковъ.
(ա. օ.) 52—35

«ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ»
ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ
ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ ԵՒ ՎԷՊԵՐ
Միական դպր. Գ. բաժանմունքի նիւթ
Գինն է 35 կոպէկ։
Դիմել «Գուտտենբերգ» գրախանութին։
5—5

Շ. ՍԵՆԵՕԲՕ
ՀԱՄԱՌՕՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ
Ամենահին ժամանակներէ մինչև մեր օրերը։
Հրատարակութիւն Գ. Գալստեանի, № 31.
Գինը՝ փոստի ծախքով—1 րուբ.
Դիմել՝ Тифлисъ, Г. И. Галустяну, книжный маг. «Гуттенбергъ»
(հ. շ. ե.) 3—3

Պահանջեցէք ամեն տեղ „ՕԴՕԲՐԻՆ"
Միայն ՄԻԽԱՅԻԼ ԼԵԲԷԴԵՎԻ
«Этикетъ утвержденъ прав.» մակագրութիւնով.

Գլխաւոր պահեստատեղը Դեղագործական Ապրանքների Վաճառման Կովկասեան Ընկերութեան մէջ—Թիֆլիս, Բագու, Բաթում։
(10, 20, 30) 50—24

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ
Cascara Midy
Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց
ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ
Ընդունելութեան չափը. 2 դեղահատ երեկոները, պառկելուց առաջ.
Cascara Midy-ն (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում որովայնի մէջ ցաւեր, ոչ էլ հեւոց և փորլուծութիւն։
Դեղավաճառանոց MIDY, 140, faubourg St. Honoré, Парижъ. Ռուսաստանի գլխաւոր դեղավաճառանոցներում։
(15, 20, 25) (320257) 0—2

ԽՐՕՆՕՄԵՏՐ ԺԱՄԱՑՈՅՑ | ՊԱՐԻԶԵԱՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑ „ԽՐՕՆՕՄԵՏՐ"
Ոչնչով չէ տարբերվում իսկական ոսկէ ժամացոյցից, ոսկեջրված է էլեքտրականութեան օգնութեամբ երկու երեք շերտով։ Ընթացքը ստուգված է պարիզեան դիտարանի ժամերով և այս դէպքում իրանից ներկայացնում է ժամացոյցի տեխնիկայի վերջին խօսքը։ Խփանները [крышки] գեղեցկացված են շնորհալի քանդակով։ Գինը՝ ղղամարդկանց բաց № 6-ը 6 ր. 50 կ. և փակ № 13-ը 8 րուբլի։
Կանանցը լինում է միայն փակ՝ 9 րուբլի արժեցող։
Փաւանելն ուղարկելու համար գնողներից վերցվում է—Եւրօպական-Ռուսաստան 50 կ. և Ասիական՝ 75 կ.։ Շղթաները ձրի։
Ժամացոյցն ուղարկվում է անմիջապէս պատուէր ստանալուց յետոյ։
Գրաւական ուղարկողներին ձրիաբար տրվում է ժամացոյցի շղթայ։
Պատուէրները հասցէագրել՝
Московскому Центральному Складу Часовъ
Москва, домъ Виноградова, 126.
(ե.) 20—11

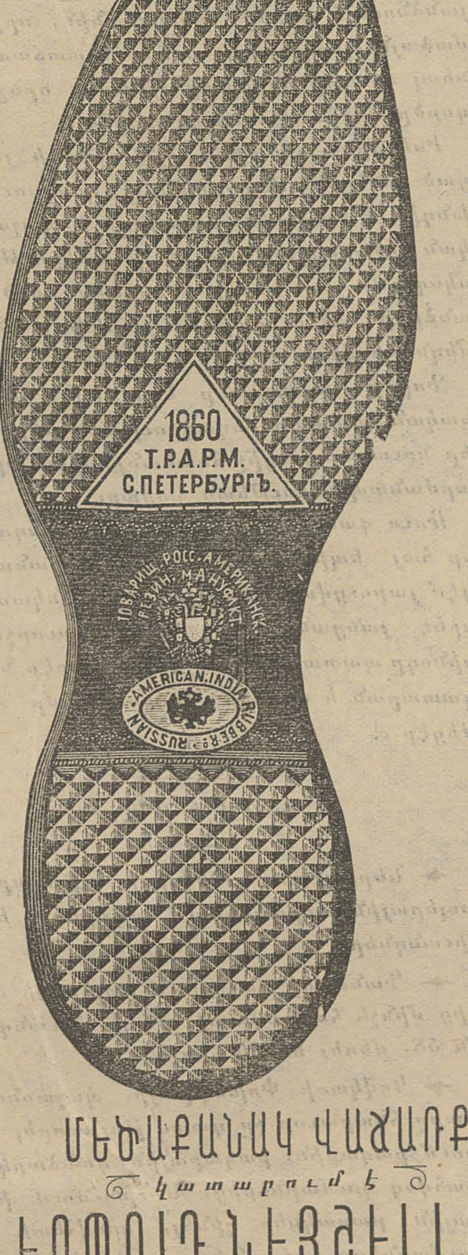

1865 թ. 1870 թ. 1882 թ. 1896 թ.

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ
1860.
Т.Р.А.Р.М.
С.ПЕТЕРБУРГЪ.
Իսկականները միայն այս դրոշմով
ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՌԵԶԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ
ԸՆԿ. Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ
ԼՐԻՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
լաւ յատկութեան համար

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ	ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ	ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳՈՒՄ
ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ	ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ	ԻՐԿՈՒՏՍԿՈՒՄ
ՌԻԳԱՅՈՒՄ	ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ Դ/Վ	ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
ԿԻԵՎՈՒՄ	ԿԱԶԱՆՈՒՄ	ՏԱՇԿԵՆՏՈՒՄ
ՎԻԼՆԱՅՈՒՄ	ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿՈՒՄ	ՍԱՐԱՏՕՎՈՒՄ

Նիժեգորոդեան և Իրբիտեան տօնավաճառներում

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՔԸ
կատարում է
„ԼԻՈՊՕԼԴ ՆԵՅՇԵԼԼԵՐ"
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ
(ե. ու.) 50—22